

۲۶۳ سال ۱ پیل - ۱ صانی - ۱ نسخہ سی ۱۰ غروشدرا

ضیا کوک آپ

ادارہ خانہ سی

دبار بکر

حکومت دائرہ سنندھ

ولايت مطبعی

تلفرافیا: دبار بکر

کوچوک مجموعہ

کوچوک مجموعہ

سنه لکی : ۰۰۰

آلتی آیاق : ۲۵۰۰

غروشدرا

هفتہ دہ برچیقار علمی ، ادبی ، سیاسی ، اقتصادی مجموعہ در

۱۰ شوال سنه ۳۴۰ پazar ایتسی ۵ حزیران سنه ۸ ششم

۱۹۷۲

مصاحبه :

چنار آلتی

بیلم ، قاج سنه اوّلدی . استانبولده ، حیات مجاهدہ سنک ہیجھائلی کورولتوں ندن ، فردی احتلاطلرک یہ تمز تو کنمز بدی قودبار ندن یقہمشم . روحمی دیکله ندیر جک بر استراجت کوشہ . قلبمہ نسلی و بره جک بر کوکل آرقداشی آریوردم . آزادم ، آزادم ، نہایت ، یشبیل چاملر آرستندہ بر استفراق پوردم : بر « چنار آلتی » بولدم . بوداسی ایش

دنیا-نک ذعن پوریجی اوغولتوارندن او زاقدی . بورایه جهانک های و هو-مندн قاچان تک توک مزوباردن باعنه کیمه اوغراما زدی . بومزویلر اوغراغنده ، نم کی حضوره ، فراغنه حتاج بر روحه راست کادم . بونکله آرقداش اولدم . بو آرقداش بکا هیچ نظر تاردن بحث ایتمزدی ، بالکز-و کارینی آکلا نیردی بکا هیچ چیر کینامکاری ، فناقلاری اوست مندی . هر شیده نم هنوز ممزه مدیکم کیزلى کوزه لالکاری ، مجھول ایماکلاری میدانه چیقاریردی . آرا جق یاُمی او لسه بیله کیزلا ردي : بن او فی دامنامیدوار کوروردم . آرا جق بدینا کی او لسه بیله صاف لار دی : بن او فی هر صباح دها چوق نیکبین بولوردم . سودبکی کوزه لالکار اکشیتله و طنمزک کوزه لالکار بیدی : یابانجیاره منسوب بدینه لردن آمحق بیرونی (اکزو تیک) بر ذوقه خوش لاندی . بخیل ایتدیکی ایماکلار بالخاسه ام تمزک فضیل لاندی . اجنیبلر عائد منی تلر مده ، ما حبارینک یین الم اخلاق لارینه کوره قیمت بیجردی . چاهملر یزک قبه لریله مناره لرنی ، اولر منک صاصا چاتلریله جومبارینی ، چشمملر یزک چینیاریله کذابه لرنی آکلا تدیه دویازدی . خلق دیابنک کوزه لامکنه ، خلق ماص لارینک ایچه لکنه ، خلق شمریله مویقیسنک ربا یاماکنه هاش-قدی . خافق دوش-ونوشتر فلسفه نه ، خافق تفاخر سر ز قهر مانا نه ، خافق سکین قتل ، وجود نه حیراندی . کاه جونه ادن دم اورور ، کاه نار بختمزک شانلی ماجر الینی نقل ادردی . چو جو قلرک ، قاد بشار لک ، امیلرک آچق ، کوزه لی ، دوغر و ور بکم بیله سویله ز ، سوبه ردي . بن جو طاقی سوز لری چنندن کلن سسلر بی دیکلاردم ، هه کوره لر عالنه یوکس-لدر لک رو حانی بر ان شراح ایچنده با شاردم . شیمدی ، بلکه ، بوجنار آلتنک نرده او لدیفی ، بو کوکل آرقداش نک کیم او لدیفی صوره جفسکار ، سویله زم : چنار آقی « بکی جموعه » آدلی بر هفت نه لقدي : توکل آرقداش مده بو بیموعه نک

فردی احتراس‌لردن نزیه اولان رو حیری . بوکون ده شـ و مجموعه جنگ
کوچوک پاراقلری آلتنده بر سکون یواو، باعف ایسته ورز :
بیلمم ، موفق اوله بیله جکمی بز ؟

فلسفه :

Rafahmi ، سعادتمنی

انسانک ایکی تور او یارادیابشی ، ایکی چشید جباتی وارد ر انسان
حقنده « خود کامدر ، منفه تپرستدر » دینلر یا کلش سـ ویله، مشلدر .
 فقط بـ انسان ز ایچون « منفه تپر دوشونغز » فـ دا کاردر ، دینلر ده دوغروی
سویله، مشلدر . انسانک بـ ویله ایکی ضد طبیعته مالک اولسی زـ دن کابور ؟
ایکی آیری عالمه منسوب او لو شـ زـ : بـ عالمـ اـ دـن بـ رـیـ عـضـوـیـتـلـرـ دـنـ بـ اـ بـ دـرـ .
اوـهـ کـ جـعـیـتـلـرـ جـهـانـیـدـرـ .

فـ الحـقـیـقـهـ ، هـرـ اـنسـانـ هـمـ بـ عـضـوـیـ ، هـمـ دـهـ بـ جـعـیـقـیـ وـارـدـ .
انـسـانـ ، عـضـوـیـتـهـ خـیـاـتـ اـتـهـمـکـ اـیـسـتـرـسـ ، اوـنـکـ اـحـتـیـاجـلـرـیـ نـظـمـیـنـهـ
چـالـیـشـمـهـمـیـ لـازـمـ کـایـرـ : بـونـدـنـ منـفـعـتـ آـرـذـوـلـرـ دـوـفـارـ ، جـمـیـعـتـهـ صـارـقـ
قـلـمـقـ اـیـسـتـرـسـ ، اوـنـکـ دـهـ مـفـکـرـمـلـرـیـ وـ نـسـانـکـهـ چـالـیـشـمـهـمـیـ اـفـضـالـدـرـ :
بـونـدـنـ دـهـ فـداـکـارـاقـ دـوـبـغـوـلـرـیـ وـ جـوـدـهـ کـایـرـ . بـوسـ وـزـلـرـ دـنـ آـ کـلاـشـیـلـوـدـکـهـ
عـضـوـیـتـکـ یـاشـمـهـ اـحـتـیـاجـلـرـیـلـکـ نـظـمـیـلـهـ ، جـمـیـعـتـ بـقاـبـلـمـسـهـ دـهـ مـفـکـرـمـلـرـیـلـکـ
تجـیـلـیـلـهـ قـابـلـدـرـ . بـونـدـنـ دـوـلـاـیـدـ کـهـ اـسـکـیـ فـیـلـسـوـفـلـرـ ، عـضـوـیـتـکـ اـحـتـیـاجـلـرـیـهـ
« مـادـیـ اـحـتـیـاجـلـرـ » ، جـمـیـعـتـ مـفـکـرـمـلـرـیـهـ دـهـ مـنـوـیـ اـحـتـیـاجـلـرـ » ، دـیـلـرـ دـیـ .
مـادـیـ اـحـتـیـاجـلـرـ نـبـالـهـ جـیـوـانـدـهـ وـارـدـ . چـونـکـاـ اوـنـلـرـ دـهـ بـرـ عـضـوـیـتـدـرـ .

نبات ، غدالی برطوب راغه ، صوبه ، هوایه ، ضیایه محتاج در . حیوانک نفس آنک ، بُلک ، ایچوک ، اویومق کی احتیاجلری وار . انسان ، ایلک احتیاجلرند بوعضویتلره برابردی . فقط ، جمیت حیاتنه کیرنجه ، ایش دکبشدی . جمیت حالی ، انسانه بر طاقم دیگ ، اخلاقی ، حقوقی ، سیاسی مفکوره لر ویردی . بومفکوره لر طبیعی ، نباتله حیوانده یوقدی ، بوندز باشه ، جمیت حالی ، چوق بورو مقله چوق تهیله محتاج اویلان عضویتک احتیاجلر بنی ده کیتند بجه چو فالله یاشلادی . مثلا بینیله چالیشان ذهنی انسانلر بولک فانیله لر کیمکسزین ، غدالی طعاملر یمکسزین یاشابه مازلر . نباتله حیوانک احتیاجلری محدوددر . فقط انسانک احتیاجلری ، اجتماعی تمامله برابر بودوزی یه آرتديغندن حدود ستردر .

اسکی فیلسوفلردن بپیماری ، حیوانک محدود احتیاجلری ، انسان عضویتک ده ضروری احتیاجلری تاقی ایدی وردی . بکون آ کلاشیادی که انسانک ضروری احتیاجلری حیوانی احتیاجلری دن عبارت دکادر . ضروری احتیاجلر يالکز انسانه مخصوص احتیاجلری ده محتوی اولوب مقدارلرلے نوع علرعی هرمدینتکه باشقدر .

مثلا اوروپاد ، عمله یعنی چانالله بول ، قاریوله ده یاتار ، صندالیمه ده او طور در . اور ویانک دها و کسامش اویلان بعضی یولنده هر چله او نده برسالون او داسی سبز پیاو وارددر . هر عمله مطلقا براپور فاویله براستراحت قاوینده اعضادر . سنده برابکی آئی اکانجه سیاحتی یا پار . اور و با عمله منه کوره بوقلر ضروری احتیاجا در . حالبوکه بزم زنکینلر منیله بوكی شیله پاره صرف ایمه بی اسراف صایارلو .

بر جمیتک الک آذ احتیاجل اولان فسی عمله لر بدر . هرمدینتکه ضروری احتیاجلرک مقداری ، عمله لرک هیچ برسو تله واژ چکمک اپسته .

مدکاری احتیاجلردن . هرمدینه ، با صفری احتیاجلرک نظمینله حصوله
کان اصغری رفاه « یاشایش سویه‌می » ، دنیاير . مدنیتلرک مادی قسماری
آراسنده کی فرقلر ، یاشایش سویه‌لرینک فرقلرندن عبارتدر .

بر جمیته « یاشایش سویه‌منک یوکسلمه‌می » ، مادی احتیاجلرک سوکوز درجه
آرتیمه‌می ، اقتصادی فعالیتک محركیدر . عمرانک ، مادی مدنیتک آناییدر :
معنوی مدنیتک ، اخلاقاک ، حقوقک . سیاستک منبی مفکوره‌لر اولدینی
کی . عجبا یاشایش سویه‌سنک یوکسلمه‌می ، تک باشنه ، انسانداری . مسعود
ایده‌یلیرمی ؟ اتحارلره دائز یا پیلان علمی ایستاتیستیقلار کوده . خایر !

زیرا ، بواستاتیستیقلار کوستریورک یاشایش سویه‌منک یوکسک او لدینی
بعض یارده اتحارلرده چوقدر . زنگلک ، بیوک موقعار ، احتشامی
برحیانلا ، الکیوجه مرتبه‌لری اتحاره مانع اوله‌میور . دیکن طرفدن ، یاشایش
سویه‌می اغتباریله کزیده قالمش اولان بعض او لکه‌رده ایسه ، اتحاره‌هان هیچ
یوق کیدر . دیلکه یاشایش سویه‌منک یوکسلکی اتحارک - بی او لاما قله برای
اتخارلره مانع ده اوله‌میور . بوحان کوستریورک انسانلری مسعودایده میوره
پنه اتحار ایستاتیستیقلاری کوستریورک اتحارک اک آذ او لدینی یاره مفکوره‌لی
محیطلردر . اتحاری اک چوق او لان او لکلر ، مفکوره‌می اک آذ او لان
ملکه‌لردر . بواقامه‌لردن شویله بر اجتیاهی قانون چیقار : « اتحاره مفکوره
ایله معکوساً متناسبدر » بونی آچیق تو رکجه ایله اقاده ایدم : « انسانلر
آراسنده مفکوره چو غالر تجه اتحار آزالیر ، مفکوره آزالدجه اتحار
چو غالیر . او حالده ، انسانلری مسعودایدین ، کومادی احتیاجلرک تطمین
او لو نمی‌رکل ، مفکوره‌لرک تطمین و تجیل ایدیله مسیدر . انسانداری بدینخت
ایدوب اتحاره سوق ایدن ده مفکوره مسازلکدر . بر طرفدن مادی احتیاجلرک
چو غالمه‌ی دیکن جهندن بچوق احتیاجلرک مکمل برصورته تطمین

ایدیلهمی بالکنز و رفاه و دیدیگر شیشی وجوده کنیرو، بزی روحزنگ
 اجتماعی بر سوق طبیعی ابله مشتاق اولاً بقی سعادته یوکسله مس.
 انسان، مسعودیتمند امیدینی کنجه رفاهک اک یوکسلک درجه بنده
 بولونسه بیله، اختخار ایدیور. بحال، کوستیریور که انسان رفاهی ده
 ایسته مکله برابر، اصل آزادی بقی سعادتمند، مادی مدنیته مشتاق اولقله برابر،
 اصل متحمس اولاً بقی معنوی مدنیتمند. فی الواقع، مسعوداً ولق ایچون،
 رفاهده لازم در. ییوک بر رفاه یوکسلک بر سعادته مانع اولماز، باکه او کامن
 صاغلام بتعل اولور. خصوصیله اصغری بر رفاه سعادت ایچون مطالقاً
 لازم در، شهمیز و میود خسته او اورسه، روح دنی اخلاقی، بدیعی
 ذوق لذت الیه ایرمی؟ حیوانی احتیاجلری بیله تطبیع ایدیله، هین بر
 انسان مفکوره‌لر سعادته یوکسله بیله ایرمی؟ فقط رفاهک مختلف در جمله‌ی
 اولادی بقی سعادتده مختلف صرتبه‌لره مالکدر. انسان ایچون بهضا
 بوایی فهم‌لذن زیستی چوق، دیکربنی آز ایسـتمـک مجبوریت حاصل
 اولور. انسان بیله بوضعیتده ییوک بر سعادته برابر کوچوک بر رفاهه‌می
 راضی اولمالی؟ یوقسه از سعادتمندی یاخود بوسیلون سـعادـتـدن محروم بر
 رفاهی ایسته‌مای؟

خلاصه، ایدیسو ده صوک درجه لازم اولقله برابر، اوستون اولان
 هانکیسدر: رفاهی، سعادتی؟

ایشته، حیاتک بوای مهن سؤالنه حواب ویره بیلمک ایچون، صدمیعی
 روحی انسانلرک درین بر صورتده دوشونه‌منه «فلسفه» آدی ویریایر.

اجتماعیات :

تورکلره کوردلر

ملى ميشاقز بزه انتوغرافىك برحدود چزپور . بوجددوك ايچنە آلان يرلر زەلبرد ؟ ايچن مانىڭ يەنى تورکلرله كوردلرلە ساكن اوالدقلىرى يرلر ، ملى پروغرايمىز ئىكى اراضىيەزك خارجىنده ناصىل ھېچ بىنۇك ئۆيىنگ قالمىسىنە رضا كۆستەمىورسە . ھېچ بىر كورد عشىرىنىڭ ياخود ئۆيىنگ بورادەكى كورد مەقىندىن آرى دەشە . سەنەدە رافىي اوەلماز . بوندىن دولايىدركە موصادىد ، بىغداددە كوردلرلە ياخود تورکلرله سەكۈز نەقدەر سەنجاقلارلە قىضالىل وارسە ھېسىۋ ، آنا وطە قاوىشىدۇرەق وطنى وظىفەلەيزىزنىڭ ئاك وەھەرلىنىدەر . بىكۈز آناوطەندىن اوذاق دوشىشى بىر تورك هرقى ، يەلە بىر تورك هراقى ، وار : بونار آنا، ولو اجتماعى عضو ئىذك توپار يەھى مەكىن او لمابان جانلى عضولىيدەر .

ملى ميشاقز تورکلرله كوردلرە عېق قىمىقى ، عېق ھېنى ويرەمىسى كۆستەرىيوركە بوايى مات آرا-سەنەدەكى وفا باغلىرى ، صداقت رابطەللىرى هەرتورلاو تصورك فۇقىدە بىر سەيمىيەلەك مالاڭىر . فى الحقيقة ، مشروطىتىدىن بىرى دولىزك كوردلىرىزىندىن ھېچ بىر راحىمىزلاغا اوغرىمادى . زىرا عشىرتقاو غازارندىن ضىرر كورىن يالكىز عشىر تىلدر . بوقاوغالر ظن اوامىدىنى كېنە حەكومتە قارشى عصىان ، نەدە اھالى يەقارشى شقاوت ماھىيەتىنە دەكلەر . بالقان حربى ئى ، مەزاركە زماھارى كېنە ئەلاكتلى كونار مندە ، زە دوستاق ئىنى اوزانان ، بىزەلە سەيىدى درد اور تاۋانى يىدن بۇفالى مات دەكلىيدى ؟ بىكۈنگى استقلال مجاھىدە سەنەدە پۇتون

هیئتیه اشتراک ایدوب تورکلاره برابر هب باخود هیچ ا، دیهین
بو صدر اتفاقی مات دکلیدر ؟ تورک ناصیل او اوردده بوقدر صعیمی بر قاردنلک،
بوقدر حقوق پرور بر اراده داشت انتاسنر و فاکار لفانی، صایدمنز فداکار لفانی
او نوته بیایر ؟

واهمه کورد بوصداقت یولنده بورومکله، عبغ زمانده کندی وار افعی،
کندی حرثی، کندی انتقالانی ده محافظه ایتشن اولدی . مبارک بورهی
باشـه او لکلر کی دوشانلرک موردار آیانلری آلتـه چیکنـه تـهـی .
بورامـیـه دوغـرـوـ اوـلـقـلـهـ بـرـأـبـرـ، بـونـتـیـجـهـیـ تـورـدـکـ جـوـانـرـدـانـهـ صـاـقـتـهـ
عـظـفـ اـیـهـ بـوـبـرـهـ، يـالـکـرـ طـاـقـلـهـ اـحـتـیـاطـکـارـلـهـ اـسـنـادـ اـیـكـ هـجـ بـرـجـهـلـهـ
روـاـ دـکـلـرـ . تـارـخـ کـوـتـرـیـ بـوـرـکـهـ موـفـقـیـتـ دـائـمـاـ دـوـغـرـ وـلـهـ مـکـافـایـدـرـ .
کـورـدـ ذـکـرـ اـوـارـیـفـوـ قـنـدـرـ دـوـغـرـ اـیـمـانـیـ ، درـستـ وـجـدـانـیـدـرـدـهـ . بـوـنـیـ
انـبـتـ اـیـچـوـنـ بالـآـزـ شـوـاـنـ سـنـهـیـ دـکـلـ ، اوـنـ عـصـرـاـقـ مشـتـرـکـ ماـضـیـمـزـیـ
خـاطـرـلـامـهـ منـ اـیـحـابـ اـیدـرـ ، بـونـدـنـ اوـزـهـصـرـ مـقـدـمـ ، بـوـکـونـکـیـ یـونـانـایـلـرـلـهـ
انـکـازـلـرـکـ ، فـرـانـسـلـرـکـ دـدـهـلـرـیـ هـاـلـ صـلـیـبـ سـوـرـولـرـیـ شـکـلـفـهـ اـسـلـامـ
اوـلـکـلـرـبـنـهـ آـقـینـ اـیـمـکـهـ باـشـ مـلـاـدـیـلـرـ . بـوـنـارـیـ اـسـلـامـ یـورـدـنـدـنـ قـوـغمـقـ اـیـچـوـنـ
الـ اللهـ وـیرـ هـانـکـیـ مـاـقـارـ ، هـانـکـیـ حـکـمـدارـلـوـ اـولـدـیـ ؟ تـورـکـلـهـ تـورـدـلـرـکـ
اوـزـمـانـکـیـ مشـتـرـکـ جـهـاءـیـ هـیـچـ اوـزـوـلـهـ بـیـلـیـمـیـ ؟ قـارـاـبـرـ غالـرـ ، آـلـپـ آـرـسـلـانـلـرـ،
وـارـجـ آـرـسـلـانـلـارـ ، نـورـالـدـینـ شـمـیـدـلـرـ بـوـجـهـادـدـهـ نـهـقـدـرـ اوـغـرـ اـشـدـیـارـسـهـ
صلـاحـ الدـینـ اـبـوـبـیـلـرـدـهـ اوـدـرـجـهـدـهـ چـالـیـشـمـادـیـلـرـیـ ؟ اوـعـصـرـلـرـدـهـ وـطـنـ خـارـجـیـ
تـهـاـکـیـهـ هـمـروـضـ اوـلـدـیـفـیـ قـدـرـ دـینـدـهـ دـاخـلـیـ مـخـاطـرـمـلـهـ تـهـدـیدـاـیـدـیـاـبـوـرـدـیـ .
تورـکـلـارـ « بـاـبـکـیـ » ، « بـاـطـنـیـهـ » کـیـ الحـادـلـرـیـ اوـرـتـهـ دـنـ قـالـدـیرـمـهـ
چـاـیـشـرـقـارـیـ صـیـراـدـهـ صـلـاحـ الدـینـ اـبـوـبـیـلـرـدـهـ هـسـرـدـهـ فـاطـمـیـهـ رـآـفـضـیـاـکـمـهـ
نـهـایـتـ وـیرـمـدـیـیـ ؟

دلهای سوکر الریقی ، همه صفویه ، و ببلباشانی ظهور آیدنجه ، بو شدهندم
بر از جهه نافع اولاق ایچون ، بوزوگن کوردبکاری که بتسلیمی موالا ادریسی ،
ایلچی یا بهاری اختیار لزیله ، آرزولزیله سلطان شایمیه بیفت ایتمد بر می ۹۰
ایشته ، بو تاریخی مثلا رکو شیریور که آورکارله کورادله ، کمزی
وطنمی دوشاندن ، مقدس دینی فسادن اسیر که مک ایچون دائماً
بر اکده جهاده آیامش ایکی دوست ملتدر ، تو رکان ناکشل نواماً دهنی ،
اخلاقی مفکوره لر ایچون چالش مشارسه ، کوردلایده زهر لزی هزاره ای
ایمان ایله وجودان اولمشدرا ، بو ایکی مات ، بیک سنته ببری هیف طلو راقده
عنی مفکوره لر ایچون ال الله و زر رک مجاهده الله مشاره در ، بو حقیقی کم
انکار ایده بیلیز ۹۱

تورکره کوردلای ایچاری برقی لریه بکرمه دیکی بیه طیعت ازی داده
بکرمه ، تورک یا خود کو زد ملته منسوب بر آذانی کور دیکر زمانه داده
بوش کو خدمی بتوانسته تو زمی اول ایله ایه شیم ، دل خایی میاسکر که خانی بکه که باشند
ملته ویل بوصیلر یه منسوب قردر لکه بیلک باه فسده اهانه کی اتفو معنوی بو لا خاری پیش
سیار گذشت بکه کو لای ، ایلکه ایه قیار سکنی ایه سیارکه بزرگی بکرمه دیکی بیه
بکرمه دیکه قاریه قاعیت ملته ایه ایچونه بله ایه بجه شیپور لای کیمیزه بکرمه دیکی بیه
بر تجهزه ، که دلمنه بکرمه دیکه لای بزد و خ دیلکن دیکلیده ، قاریه ایه ایه بکرمه دیکی بیه
دو شهادت ایچون ، قلمار ایه ایکی مفکوره لر لونش مشهود که بکرمه دیکی دکلکه لای
سیارکده عیف اندجه منسوب بولنه می داشت لازم در این طبیعت رقانی
اولاد فخری اولانه کیکار ، تو شتره بیلکه ایه کلیه کو لایزه دن ، مو لایزه
اولکایانه بکرمه دیکه بجه بزه صوری ایونا شکله شبهه می سکه بزه دن ، بایه شده
کور دلکه بجه بزه دلکه بزه
بیانند قالمه پلار ، افط هله دلکه بزه دلکه بزه دلکه بزه دلکه بزه دلکه بزه دلکه بزه دلکه بزه

کرک کوردلرک ، کرک تورگنلرک عشیرت شگاندن هوز قورنوله مامهاری ،
چول « ایله ئاماـدە بولونهارینك نېـجـهـيـدـرـوـ ». چولـدـهـ دـائـمـاـ فـرـرـ حـالـنـدـهـ
عشـيرـقـلـرـ بـلـاـونـدـقـجهـ ، اوـنـلـرـ قـوـمـشـوـ بـوـنـانـ اـهـالـيـلـرـلـكـدـهـ كـوـچـهـ وـسـلاـحـايـ
بـرـحـالـدـهـ قـالـمـلـرـيـ ضـرـورـيـدـرـوـ . زـيـباـ باـشـفـهـ صـورـتـهـ هـرـضـلـرـيـفـوـ ، حـيـاتـارـيـنـيـ ،
زـوـقـلـرـيـفـ قـورـوـيـهـ مـازـلـرـوـ .

آورـدـلـرـلـهـ توـرـكـارـكـ عـشـيرـتـ حـيـاتـنـدـنـ قـورـتـارـيـمـىـ يـالـكـزـ بـرـصـوـرـتـلـهـ
قابلـ اوـلـهـيلـرـدـىـ : اوـدـهـ چـولـدـهـ كـعـشـيرـقـلـرـلـهـ بـوـنـلـرـكـ آـرـاسـنـدـهـ چـيـنــدـىـ كـبـجـهـ
برـدـيـوـارـ بـاـمـقـدـىـ . فـفـطـ ، اوـلـجـهـ اـمـكـانـسـزـ اوـلـانـ بـوـاـيشـ ، شـيمـدـىـ
كـنـدـيـاـكـنـدـنـ مـمـكـنـ بـرـحـالـهـ كـيـرـدـىـ . هـرـفـلـاـتـنـدـنـ بـعـضـاـ اـيـ بـرـنـېـجـمـدـهـ چـيـفـهـ
بـيـاـيـرـ . چـولـكـ بـرـچـوقـ مـمـوـرـلـرـلـهـ بـرـاـبـرـ المـزـدـفـ چـيـقـمـهـىـ بـوـبـوكـ بـرـفـلاـ .
كـتـتـدـرـ . خـصـوـصـيـهـ عـرـبـ مـانـيـكـيـ بـرـدـيـنـ قـارـدـهـشـنـدـنـ . وـاـوـ مـوقـتـاـ اوـاسـوـنـ .
آـرـىـ دـوـشـمـهـزـ نـهـقـدـرـ اـسـفـ اـيـتـسـكـ آـزـدـرـ . فـفـطـ ، چـولـ اـيـلهـ وـطـنـمـزـ
آـرـاسـنـدـهـ عـسـكـرـىـ بـرـحـدـودـكـ وـجـودـ بـولـمـىـ ، عـشـيرـقـلـرـلـهـ حـضـرـيـلـكـهـ
آـپـهــنـهـ چـوقـ قـائـمـلـىـ اوـلـهـجـقـدـرـ . زـيـراـ عـسـكـرـىـ بـرـحـدـودـ ، جـانـىـ بـرـ
سـذـذـرـكـهـ چـيـكـ مـشـبـورـ دـيـوارـنـدـ ، دـهـاـ زـيـادـهـ مـقاـومـتـاـيـدـرـ . تـرـكـ الجـزـيـرـهـ ،
ترـكـ عـرـافـهـ چـولـ اـيـلهـ کـورـدـلـرـ وـتـورـگـنـلـرـ آـرـاسـنـدـهـ بـلـوقـ هـوـزـلـرـ بـاـيـلـهـحـقـ
اوـلـوـرـسـ ، آـزـزـمـانـدـهـ بـوـقـوـنـ عـشـيرـقـلـرـ كـنـدـيـلـكـلـارـنـدـنـ حـضـرـيـلـكـىـ اـيـسـتـيـهـ .
جـيـكـلـارـ . ذـاـنـاـ ، بـوـبـوكـ مـلتـ بـجـلـسـىـدـهـ بـوـعـشـيرـقـلـرـ اـسـكـانـهـ قـرـارـوـرـهـرـكـ
سـكـوـقـ اـجـرـاسـهـ مـاءـمـورـ اـيـقـشـدـرـ .

خـلاـصـهـ ، توـرـكـارـلـهـ توـرـدـلـرـ بـيـكـ سـنـدـلـكـ مشـتـرـكـ دـينـ ، مشـتـرـكـ تـارـيخـ ،
مشـتـرـكـ بـرـجـفـرـاـفـياـ نـېـجـهـمـىـ اوـلـهـرقـ هـمـ مـادـىـ ، هـمـ مـعـنـوـىـ بـرـصـوـرـتـمـدـهـ
بـرـاشـمـشـزـدـرـ . بـوـكـونـ اـيـسـهـ مشـتـرـكـ دـوـشـهـانـلـارـ ، مشـتـرـكـ نـېـهاـكـلـارـ قـارـشـىـسـنـدـهـ
بـولـنـيـوـرـلـهـ ، بـونـهـكـلـرـدـنـ آـنـچـقـ مشـتـرـكـ بـرـهـنـمـ اـيـلهـ قـورـنـولـهـ بـيـلـرـلـهـ .

او حاده بويوك بر قناعته ديه يار زکه بوایك مانک بربون سومه می همایي
طرف ایچون هم ديف ، هم سیامی بر فریضه در : کوردلی سومه بن بر توک
وارسه تورک دکلدر ، تورکلاری سومه بن بر کورد واره آودد دکلدر .

چيات و اثر لر :

— عمر سيف الدین ایچون —

متار که دن موکرا استانبولدن کان غزنه لرک بربسنده و بر قاج سطرله
سیف الدین لک و فائی یازبلوردی :
متلا او لدینی ورمدن قورتیلام بهرق او لشندی .
ذاناً هرشی فانی دگلیار ؟

ابدی افقاردن قلبه ، روحه کوزمل ، فو قولر آتیره ش چچکلار ناصل
صولیور ، ازیلایور سیف الدین ده بهارینک ایلک آینده صولان بر چچک دی .
آنجلیک ، ستفیق سوهنار ایچون برواقتسنر ټواوم نه حزیدار .
سیف الدین لک حیاتی و مثباقی اژلری قدر کوزه اادر . او ، ده ریندن
درینه بر ملتعجی ، یو کسک بر حکایه فویس و ذھن بر شاهردی . کنجلک فی
روم ایانده وحدود بولارنده کچرمش او رادن آلدینو الهماری بالخاسه
عسکر لک حیاتندن آپر لدقن موکرا بازدی . یه ض لاله ، بوبه هپ
عسکر لک کونارینک خاطره سنده بر ازینی برد ازدی . کسین ذکایله
او خاطر مل سوسانندی ، در یلشندی . میدانه کلديکی کون ساحبی
شهر تاند پر دی . پتوون اژلرنده کوزه چارهان اک پارز خط مفکوره جی

اوکا کو ده بیمهت بر آزده مه ملیت ایچون بیچو، باراد بیچی بخیلو سهعا،
بستون مدعایی : خاقان خاند، خاقان دوپولر بی، المکن بیه شکان لبر فی ساده
لسانیله ثیبت ایمسنده در او سخنده ده سوهردی - اصفهان - هفمز -
نام اربله (پرستار) کو زمل اکلاسیور . بیکی بمحومه ده تاریخنگ بر روله همی
ماهیت ده قالمش قهرمانی تاریخنگ منسی صحنه هرندن ولذوب چهارسیور .
او زاره بر حیات اعاده ایدیور . او حکایه ای : او نمود این شناخته اسکی
کو نلرک فتوحاتک، سری اکلاشیابور .

عمر سیف الدین بر شاعر دیده : فقط شعر لری منتشر نماید، کی قوتل
دکاری . شعر لری نه باید مجهول باشد ای خسرو مده درین و خیال کوردویاز .
بالکن اساننک ساده نکایله فلسفی دوچوون پنهانیه منظوم او لارق زنم ایدن
ما یتفعف ز لری اعمدی ... ای شیخه ! بخیات ولایتیه لایزدیا همیل ؟ بیو کشنه ای بیک بک
کنج او له رق سون حیانه واوندن چون قدمش بیان افندیه لریمه همکش باشند لایشی
بر زمانه کنیمه سنه آجیله لریزها قیامیت هستند و بیهوده ای ایزده
او داهای شایاب حق هر فاز مالمی او نکم ایزدیه لریزدیه شیوه جمله های
فکر قیه بچه ساچی دی ... شهاب الدین سیاهی ... تخدین ناهدی ای چن زدن آیران
ری و فیکر ای قیله بینی دم سود و کلبه هر روح کله ای کوکور دی ...
حیات و ازیز لریه قابزدهم دیشا بحق سو نکهار منزدن بر بیسی ده معرفه
پرسف الدیندر ... حیلیت جوشلیم رس و کی قاذاعی دل دلو اومی بر قاتر
منیعی اولدی .

بِعْدَهُ اُولَدَى . . .
 حَانِي وَأَرْلَى : « إِنَّكَ سَيَدَ هَذَا الْجَرْقَ كَوْزَلٍ وَنَاعِمٌ قَالَشَنْ بَوْ شَابَدَرْ .
 أَوْصَوْتَهُ حَمَانَفَرْنَدَهْ جَرْقَ شَيْفَرْ وَعَدَمَسْدَى . بَلْهُجَطْ كَيَاهْ طَالَانِيْ : « أَوْنَكْ
 وَلَدِيقَ رَمْ كَيَظَارَمَزَرْيَ الْيَمْ بَزْلَكَسَارْ كَيَحْدَهْ بَوْغَدَى . كَوْزَوْالَى بَيْلَكَيَانَكْ
 فَبَصَنْ زَيْلَفَانْ آيِرَهُونَا كَوْتُورَفَنْ آدَ كَيَسَهْ كَيَلَهْ شَلَمْ كَيَلَهْ عَلَى تَرَهَتْ
 رَهَنْدَهْ لَهْ كَيَرَهْ كَيَلَهْ دَاهِيْ . وَنَسَلَفَهْ » . وَنَهَادَهْ وَنَهَادَهْ .
 كَوْجَوْلَكْ مَجْمُوعَهْ وَهْ جَوْهَرَلَرْ . كَوْسَرَتْ كَيَوْلَكْ عَمَنْ سَبِيفَ الدَّرَفِيْ دَنْجَلَرْ مَنْ

جوقی سو بیور لری افقه اونک لسانه و ادبیات غیر ساخته سنجه اجرما استدیک مکانه بوده
روldن هنوز عالمه خبردار دکادرلر : صمیمه فیض الدین بوونکی ادبی تویر چند نهاده
قریستوف قولویدر .

عمر سیف الدین بولغارستان حدوشه ، بر اویله بولوک قوماندانی ایدی .
اورادن سلاپکده جیفاق « کنج قلمار » مجموعه سنجه متصل چکتوبلر
یازی وردی : ادبیات زک بک بر اسلامه جانلانه جغفی ، ملتمزک بواسالله و روح جغفی
صارصیلماز برای اسلامه ناقین ایدی وردی . بویکی لسان ، اسکی لساندن یا الکر
ایکی نقطاده آری بواونه حقدیپی لقا شنجه ، عججه ، ترکیلره اداناردن
خالی اولق .

بمجاهدم به مختلف زمانلری طلاقه طلاقه . تونیلریکانه اشنیک اتدیلر .
این یعنی لسان ، جرمانی الامه تویر کیمیکی اتحاقه دیو غیره حیاق ،
ملیعه حجت حرب کفار نک دو خمینه سبب اولادی و ایشنه ، تهوزن یونکیه
جریانار ک باش لانقیجی نیز عمر سیف الدینک صاف ، معصوم یهو خندم فوجان
این ساری موتولی نی اعماق صیمه مدی .
غمیم سیف الدین ایدیکنه قوه ایشان می ایناندیفی اذیحال اچنده از شیخ
الدین سیوط رو جلی انس اندر دنیوی ایشانه قو ملیخان استدیک احزووند بولوک نهاد
محمد جگاری کیمی خیر و فخر ، بغا خبر ، منفعت حسراندن ایزاقده
آن شفتی ر بحمدک ایلک محمد و بحمدک ایلک ایلک ایلک ایلک ایلک
نهیوکه ر بحمدک ایلک ایلک محمد و بحمدک ایلک ایلک ایلک ایلک ایلک
کانیسیف دری کوی سرمه که حال شده بعلیه مفکو و ایسیف برا کیمی که افراد ایلک
یش خصوص و کنمیمه لو ساره ، قول قوریان او هنوزن حکم زندیه ایز لریجی و ق
قیمتی ای کورمهز داهر دین و باید ایها ایچه صفتکلوبیزی و آخیمه ای بولوک
بوروک علمک ب اشتئی و صمیمه حمده بحیوقه نیو ته منعیز فیاغی ، سانه سینده
زیمه فی اولدی دیجی ای عجمی سیف الدین بیمه ایم ادبیات مسلمانلر ایشانه بیکن اقلامک

تامیله حصوله کاریکی تور دادن صوکرا حیاته و دام ایتدی . بیسعادت ،
بجدل ردن چوغه نصیب او مامشد .

کوچک حکایه

نذرک قاریمه

حرب اعلان ایدیانجه حکومتک ایستدیکی چونون گنجار ، قصبه به ،
اخد عسکر شعبه سی اسپه قوششلر دی . سطحی بر معاندن صویرا
کند پلرینه اوج کون بهات ویرلدی . شیمی هپی کوبالرینه دونش ،
حاضر لق کوریورلر دی . رنجبرلره لازم کلن تعابات و بیبور ،
قویونلره قیش ایچون یر آیریبور ، بوغداپلری آنبارلره ، صماماپلری
سامانه قاره یولشد بیوردی . کیمی هر زمانه کی قیمسن ، کیمی تلاشایدی .
کیمنک یوننه اوافق برسونجک آراسیرا بایرن ایزلری واردی . احمد که بانک
او غلی نذیرده بونزدندی . ددهمی دوس محاربه سنه شهید دوشمش ،
باباسی تسالیا او والرنده قابب او ماسدر ایشت ، او ده دوشمنه چار پیشنه
کیدیوردی . احتمالکه برد اها دونه میه جکدی . فقط نه او لورسه او سون ،
باباسنک ، دده سنک انتقام ف آماق دوینوسی اوئی هر تور او نه لکه بے قارشی
لاقید برافیوردی . ذانماً او دیکر کوبالرله پاک بکزه مزدی . او قو و ب
یازمی ، کوی بکنک توجھی سایه سنه آراسیرا قصبه نیدرک دنیای
دها ای بیان آداملره تناسده چوانم ، کند بسی افرانی آرامنده فائق

پرموقده طوئیوردى . بوسايىدە بىچوق دېقلىرىدە غابەچاڭلۇرلىق ، ناھىيەنڭ اك كۆزىل قىزى اولان زىنې ئالىغە موقق اولىشى ، كۆچۈنلەن كۆرسۈز قالدىغى اىچۈن كۆى تەبىاسنەڭ ئەنچىرىدىكى دەدەدن قالمە اراضىيەنى قورتارا بىلەملىش ، چەققىق ، چوجوغۇنى منظم بىر حالە قۇيمىشدى . حربە ئىنسىدە كۆيلىرلەر اوزىزىدە بىراقدىغى صايقىنەن دواام يىدە جەڭىنە ، ايشلىرىنەن يولانىدە كىدە جەڭىنە امىنلىدى . بوجەتىزىدە قورقاۋىي بوقدى . يالىكىن قارىسىلە چوجوغۇنى دوشۇنۇر ، اوزارى ساچىمىز بىرافق بىر آز كۆچ كاواردى . حاضرالىق اىچۈن وىركارى اوچ كون اونانىرى يانىزنى آرىمدى . باللەز قەقلىرىنە قابنىڭ ، عىشقى وىنەققىق بىراقۇرقى دردېنجى كۆنى كۆز ياشلىرى اىچىنە آيرالدىلەر .

بو آيرىلاق زىنېب اىچۈن بىكى بىرماڭى باشلاڭىجى اولىشدى . كىمسەنەمەن لەكىنڭ المارىف ، يالىكىر لەقىنڭ آجىملەرىنى شەمدى دەها بى دوئىر ، بابا بىلە آناسىنەن او لومنە يېكىدىن آغلىبوددى . نىزىردىن ، ارا سىرا كان - لام دواو مەكتوبىلەرە او باشقا بىر روح تۈرىيەر ، حربە ناصل كىردىكارىنى ، وىسۇدە ناصل بىكلە . دكارىنى ، دشىق ناصل قوغالادقەقلىقى آكلانان سطرلىر ، اضطرابلىرىنى بىر مەدت اىچۈن اوچۇنۇردى .

آيلار كېچىنە مەكتوبىلەر ك آرامى سىر كاشىمكە باشادىمىشدى . نهایت تام آنىق آيدىكە اوندىن هېچ بىر خبر بوقدى . كىمى محاربەدە يارالى دوشىزەكىنى شىمەدى خىستەخانەدە اولىدىقى سوپاپور، كىمى اسپىر اولىدىغى ادعا بىلەپپىر ، آرا سىرادە شەھادەقىدىن بىخت اوچۇنۇردى . بىر كۆزلىك آجىلىرى آلتىندا هەر كۆن بىر آز دەها آزىلەن زىنې ، كۆزلىرى يولىدە، او اىن بىر خېر بىكلىپپىردى . نهایت حەقبەت آكلاشىلدى . اوچ ، درت مىشى دشىنەن بىش ساعت دو توشىدەن صوڭرا دېجەت ايدى باوكە افرادى آرا . نە او دە پەروردۇن ئەنگ

خیانه نه هدف او نیست ، شیرین دو شمشادی . سبدل هونه ایچونه کویلر شده
 دون سله حمله نه بخوبی و بورلی کنیه نه سلارندم چوق درن شا قارلک
 پیشنهاد ملکه نه باشند ایشانه بخوبی و بدن ، او کجه زینبه بمحبت
 پیشنهاد پیشلری حسی او وی وردی . کویلر ویلر بخوبی و بایش
 ایشانه استیمه مدبلری فقط افزا لارده کریه ایشانه دولاشان بخوبی و بایش
 اولیک ذه و لاغه دادی و اصل بو اوکا بحفل ایدمان . بر اضطراب ارلدی .
 اک زیاده چو خوبی دوش و وردی . او و بمحبته مدر
 پیشنهاد ایشانه باشند اداره ایشانه لازم کلی وردی . حال و که ندر که
 شهادتی خبر ایشانه دو ندل ری ، ایشانه و کل دل اک کوچ و کله فار تون کویلر ،
 اوکا قارشی معامه لری دیشدری میلر دی . شیمدی آرقه بخوبی ،
 سوریلری اولیک کی منتظم زمانلارده کوهه کنیه ور و نده زخیز لر ایشان
 ساعتی ندم تارلاده بلوی ور لری . دانا سور و بیده دو و زد مسلط ایشان
 ایشانه بیانیه بیانیه ایشانه بیانیه بیانیه بیانیه بیانیه بیانیه بیانیه بیانیه
 کویلر کویند نونه وزول بوردی . کویی کیمایی بیانیه بیانیه بیانیه بیانیه بیانیه
 کویی بیکی ، مدر لار مشترک اولیه بیکی بر قاج بارچه تارلاهی و از اله شیوع ،
 صورتکه جزی بیکی بر پاردا مقابله نه سخیر شمشادی ، شیمدی کنیلر بیه او فاق
 بر قاج پارچه شارلادن ، بر قاج اوکوز و بین اون فیوندل باشنه بیکی
 قلاماشی دایما او غاف دوش و بوردی . اوکن کمته نیز ، بیکی پیوی
 کلیل نیز . دم ایشور بیشانی . بوله بدرا سه ایهی به قالار ماللر علک ذه محظی
 او لامه حرف سایور دی . بر جازه بونی لازم دی . تحقیق سرتاق بیانیه ، مالی
 آلانه ایخون بر قاج دفعه حکومه و بردیکی بیخ خجالاری ، بکل ، تاحیه
 ملنگ ایشانه
 مدری و زن ایداره و مادرانه او لان میانه بیشانک تائیز له دو شک آنی او شمشادی .
 باری نه بیه حقای . تک باشند او سادکی بر بارچه ایه که قماعله بیوون
 بیوون بیه و بوجق سر افقاره بحمل ایه بکدی . فقط و ته ده چو جویی و اوک
 استقبالی و ازدی . و ایشانه بیه کدر ایهی وردی . زرمی معاویتار دن امبدی

کسنجه کوپلردن باردم آرامنی دوشوندی . بکت ظلمنه او ماسه بیله ایکنیجی درجه‌ده کی آداملرک حفسن لقلربنہ قارشی فویق چاره‌لرینی آرادی . اک زیاده معاونت امید ایتدیکی ، کوبیده شیهدی اک چوق سوزی پچملردن نذیرک همچه زاده‌سی عثماندی . بر کون اوکا کیتندی . بالواردی ، آغلادی . همانز بر چوق دوشوندکان صوکرا « پکی » فقط بکاوارد میسک ؟ » دیدی . زینب بوند چوق متاڑ او لمشدی . اویه دوندی کونلرجه بو سوزانه تامیری آلتنده قالدی . او هک متصل خبر بوندریور ، آلاق ایستیوردی . نهایت راضی اولدی . وردیز ساز چو و غلک حیاتی و استقبالی قورتار اجقدی . او لندیلر .

* * *

چوق صیحچاق بر یاز کونیدی . صولک ایخنده و قور بر وضعیته دیکله‌من ماندار ، آچیق آغز لری و صارتیق قانادرلیله کولکلر آرایان طاووقلار ، ایشریف بر اقدار آغاچلرک آلتنده دیکله‌من کوپلر ، چاردادق دیبارنده کی قادیتلر ، هپسی ، بو یافیجی کونک بیتمه‌سی بکابورلردنی . بردن ، اوزادن بوسن ایشیدادی . سکر ، اوون کمیلن عبارت بر قافله تورکو چاھرارق کویه دوپرو کابودلردنی . صولک اچنہ صیغینیان ماندار باشلرخی چوردبیلر . ایشریف بر اقدار آغاچلرک آلتنده اوپیلر ، کوپلر اویاندیلر . طاووقارده بر حرکت اولدی . و چاردادق دیبارنده کی قادیتلر آیاغه قالقدبلر . قافله یانلاشنجه بونارک ، توبیک اسارتند دوزن گنجاری اولدینه ، آنلاشلاری ، مالا ، آنلا جو جنات

ایاریله‌دی . آنسزین بر تقطعده دوردی . آیا قاری بره میخانه‌نش کیدی .
آوزلری دوندی . آنجق ابشدیله بیله‌جک بر این‌تیله بره یوارلاندی :
نذیری بوفارک ایچنده کورمشدی .

احسان حامد

اقتصادیات :

اقتصادی وطنپرورلک

چوق کوزلدر بورديزك ايپکي
پيلبورز دو قومي ، او رماني
پايدىنمز قوماشارده تورو نور
بو وطنك پيشتا بر چتىيد چيچكى
اجزىيدن آلامىهم چوروك مال
كېمىلىم نه قرەب ، نه ژرسەپى
ياد رولم بوتون بىلى مانىقىندىن
چارشىف ، باوز ، انكللىكى ، كومالىكى
جو طوب راقده قالىن حالى پارامز
قىمت ولسونه المزك امى

ايشعى قىزى

خلق تورکولى

ياد چو يردى يوز بندن

بودردىلى ، او كسوز بندن

غم ياردن و فاليدر

هليج چويز يوز بندن

* * *
داغلار داغلادى بى

كورن آخلاقلى بى

ذنبىرلۇ ضبط ايتزكىن

سودا باقلادى بى

* * *

*

يارى توندردم يوه

كوزلرم دوله دوله

مولام بريولوط كوندر

يارمه كولكە اووه

قیادیبی ساز اولور
کل آچبار یاز اولور
بن یارمه کل دیم
کلک هری آز اولور

♦
♦

آنم بختیارم
پادشاه خنگی یارم
بوزکده کوز ایزی وار
سکا کیم باقدی یارم

♦
♦

قرغیلیم دستهیم
پایلیم قفسهیم
یارمه سلام سویله
اوینهشم خستهیم